

การบริหารจัดการกองบรรณาธิการสู่แนวทางการสื่อสารความตายอย่างสงบ กรณีศึกษา จดหมายข่าวอาทิตย์อัสดง เครือข่ายพุทธิกา

ร่มหทัย โชติกโสภณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิตา แสงสิงแก้ว

สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการกองบรรณาธิการสู่แนวทางการสื่อสารความตายอย่างสงบ กรณีศึกษา จดหมายข่าวอาทิตย์อัสดง เครือข่ายพุทธิกา” มีวัตถุประสงค์ 2 ส่วน ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองบรรณาธิการจดหมายข่าวอาทิตย์อัสดง โครงการเผชิญความตายอย่างสงบ เครือข่ายพุทธิกา มีขอบเขตการศึกษาการบริหารงาน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ 2) เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องความตายที่ปรากฏในบทความของจดหมายข่าวอาทิตย์อัสดงซึ่งตีพิมพ์ตั้งแต่ปีที่ 6 ฉบับที่ 22 เดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2557 ถึงปีที่ 8 ฉบับที่ 29 เดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2559 รวมทั้งสิ้น 8 ฉบับ โดยมุ่งวิเคราะห์ผู้เขียน ประเภทเนื้อหา และประเด็นบทความ

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลทั้งในรูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมไปถึงการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) จากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และตีความที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการกองบรรณาธิการของจดหมายข่าวอาทิตย์อัสดง (กองบรรณาธิการ) มีนโยบายสื่อสารความหมายเรื่องความตายในแง่มุมใหม่ ผ่านการถ่ายทอดความรู้เรื่องการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านจิตวิญญาณ (ปัญญา) รวมทั้งประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงาน เพื่อสร้างการยอมรับในสังคมและพัฒนา

วงการสุขภาพ พร้อมทั้งฟื้นฟูบทบาทของพุทธศาสนา มีโครงสร้างองค์กรและรูปแบบการบริหารในลักษณะองค์กรแนวราบ ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัคร เน้นความสัมพันธ์แบบเครือข่าย ยังขาดการกำหนดขอบเขตผลการดำเนินงาน ทั้งนี้ การทำงานถูกปลุกฝังแรงจูงใจด้วยความเป็นจิตอาสา สาราณียกรรับผิดชอบหลักในงานของส่วนการผลิตเนื้อหาและการจัดพิมพ์ มีสมาชิกภายในกองสารณียกร 4-5 คน หมุนเวียนกันทำงาน ดำเนินงานตามขั้นตอนการวางแผน จัดองค์การ อำนาจการ และควบคุมอย่างหลวมๆ ไม่ซับซ้อน รูปเล่มกำหนดขนาด 21×14.8 เซนติเมตร มี 13-16 คอลัมน์ 64 หน้า ปกพิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ตมัน 80 แกรม ขนาด A5 พิมพ์ 2 สี ทั้งแจกฟรีและจำหน่าย ราคา 150 บาท 4 ฉบับต่อปี กลุ่มเป้าหมาย คือ สมาชิกในภาคีเครือข่าย ตลอดจนกลุ่มผู้ดูแล ผู้ป่วยระยะสุดท้าย และบุคคลทั่วไป ส่วนใหญ่มาจากการจัดกิจกรรมอบรมของโครงการฯ

ส่วนแนวทางการสื่อสารความตายจำเป็นต้องศึกษาผ่านแนวความคิดของกระบวนการทางสังคมซึ่งความตายนั้นปรากฏเป็นส่วนหนึ่ง เพราะความคิดเกี่ยวกับความตาย ตัวตน ความมุ่งหวังในชีวิตของปัจเจกถูกประกอบสร้างมาจากประสบการณ์ในชีวิตและวิถีทางสังคมที่ปัจเจกดำรงอยู่ ผู้ส่งสารต้องเพิ่มเติมความเข้าใจในมิติวัฒนธรรมและความเชื่อของสังคมผสมผสานทุกมิติเข้าด้วยกัน ซึ่งจะสัมพันธ์โดยตรงกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับความตาย เกิดเป็นการนิยามความหมายความตายในแง่มุมใหม่ เช่น นำเรียนรู้ เตรียมพร้อม เข้าถึงและเข้าใจได้ ควบคุมและต่อรงได้ ธรรมชาติ ปกติวิสัย ฯลฯ

จดหมายข่าวอาทิติยอัสดงได้ใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสารหลายรูปแบบเพื่อรื้อถอนวัฒนธรรมการปฏิเสธความตาย เช่น การให้ผู้อ่านได้สัมผัสกับประสบการณ์ความตายโดยตรงไปตรงมา (Direct Experience) การลดทอนความซับซ้อน (Simplify) ของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ เพื่อให้ผู้อ่านในทุกระดับเข้าถึงความตายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น หรือการสร้างเครือข่ายชุมชน (Community) ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างหลากหลายในประเด็นความตายและการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายตามลักษณะการดำเนินงานขององค์กรเครือข่าย นอกจากนี้ จดหมายข่าวอาทิติยอัสดงยังใช้ทุนทางสังคมอย่างศาสนามาใช้เป็นภาพตัวแทน (Representation) การอธิบายความหมายของความตายจากการผสมและจับคู่ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดต่างๆ เพื่อก่อรูปความเข้าใจในระบบความคิดของปัจเจก และการเลือกสรร (Assortment) คุณสมบัติของผู้สื่อสารความหมายความตาย เป็นต้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารความตายกับผู้รับสารให้ปรับเปลี่ยนและรื้อถอนวัฒนธรรมการปฏิเสธความตายในสังคม

กล่าวโดยสรุป “อาทิติยอัสดง” เป็นสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจประเภทจดหมายข่าวที่ต้องการเป็นสื่อกลางสร้างกระบวนการเรียนรู้เอื้อให้ปัจเจกค้นหาความต้องการของตนเองและแนะแนวทางการบริหารจัดการกับชีวิตในปัจจุบัน สะท้อนผ่านการบอกเล่าคุณค่าการพลิกฟื้นอำนาจการต่อรงความหมายของ

พลังจากภาคประชาสังคม ผ่านการทำความเข้าใจอารมณ์ ความละเอียดอ่อนของความเป็นมนุษย์ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และแรงปรารถนาสูงสุดของผู้คนในยุคสมัยปัจจุบัน ในความหมายนี้ “ความเป็น” กับ “ความตาย” จึงเป็นเสมือนสองด้านของเหรียญเดียวกันไม่ได้สามารถแยกออกจากกันได้
คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, กองบรรณาธิการ, การสื่อสารความตาย

Abstract

The study “The Management of the Editorial Board and Communication of Peaceful Death: a Case Study of Arthid Aussadong Newsletter, Buddhika Network” has two objectives: to study the management of the editorial board of Arthid Aussadong Newsletter, Peaceful Death Project, Buddhika Network on three aspects which are content management, personnel management and financial management; and to analyze content on death that appears in the newsletters published from Volume 6, Issue 22 (October – December 2014) to Volume 8 Issue 29 (July – September 2016) adding up to eight issues by concentrating on the author, type of content, and issues presented in the articles.

This study is a qualitative research conducted through semi-structure interviews, in-depth interviews, content analysis, and analysis of documentary research from published media and electronics media, to collect information for effective analysis and interpretation.

This study finds that Arthid Aussadong Newsletter editorial board aims to communicate the meaning of death from a new perspective by giving out knowledge about caretaking for terminal patients in four aspects: health, mental wellbeing, social aspects and spiritual aspects (panya) ; publicizing activities of the organization to develop social acceptance and healthcare; and restoring the role of Buddhism in coping with death. The Arthid Aussadong Newsletter editorial board is a horizontal organization and relies mainly on volunteers. It focuses on network relations. The members of the board are instilled with volunteering spirit. The main responsibilities of the board are the production

of content and publishing. There are 4-5 members who follows steps as planned, with basic management. The size of the newsletter is 21 x 14.8 centimeters, 64-page long and consists of 13-16 columns. The covers are printed on A5-sized, 80-gram glossy art paper, using 2-colour printing. The newsletter is released four times a year and available both free of charge and through purchase. The target readers are members of the network, caretakers of terminal patients, terminal patients themselves, and the general public. The majority of the funding comes from training activities of the program.

The communication about death must be studied from social processes in which death is a part, as an individual's thoughts about death, self, and life goals are formed from life experience and social environment that the individual lives in. The researcher should develop more understanding on the cultural dimension and social beliefs and blend both dimensions together. This relates directly to the objective of changing the conception of death to a new perspective, e.g. Interesting to learn, accessible, controllable, natural and normal etc.

Arthid Aussadong Newsletter uses various ways of communication to deconstruct the culture of denying death, for example, by allowing the reader to feel a direct experience of death; simplifying the content and language used to make it accessible to readers of any levels; building community through exchanging various experience on death and care taking of terminal patients; using religion as a representation; explaining the meaning of death from mixing and matching relations between different thoughts to form an understanding in the thinking system of the individual; and assorting the qualifications of the person communicating the meaning of death to increase the effectiveness of communicating death that will deconstruct the culture of denying death in society, etc.

In conclusion, "Arthid Aussadong" is a special published media which aims to assist an individual to search for his own desires and know how to manage his life through restoring the power to negotiate meaning from civil society. This is also achieved through an attempt to understand emotion, human sensitivity, thinking, and ultimate desires of

people in the present age. In this way, “living” and “death” are two sides of the same coin that cannot be separated from each other.

Keywords: Management, Editorial Board, Communication of Death

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการแพทย์แบบชีวกลไกจากการปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์และคณะ, 2550) ลดทอนมนุษย์เหลือเพียงการจัดการกับอวัยวะต่างๆ ทำให้นิยามความตายกลายเป็นความผิดปกติของอวัยวะอย่างใดอย่างหนึ่งหรืออวัยวะหนึ่ง ความตายถือเป็น “โรค” (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์และคณะ, 2550) แนวคิดดังกล่าวท้าทายระบบความเชื่อและศรัทธาตามคตินิยมของพุทธศาสนาที่มีอยู่เดิมในระบบสังคม ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างมิติทางสังคมกับศาสนาเกิดช่องว่าง คนส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงมองความตายในแง่ลบผ่านกรอบมายาคติแบบการแพทย์สมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม แนวคิดทั้ง 2 ยังคงเติบโต แทรกซึม และยื้อแย่งอยู่ในสังคมไทยมาโดยตลอด ในปี พ.ศ.2552 จดหมายข่าวอาทิตย์อัสดงจึงถือกำเนิดขึ้น เพื่อเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ซึ่งเครือข่ายพุทธิกาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารให้ความรู้เรื่องความตายและการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย โดยโครงการเผชิญความตายอย่างสงบภายใต้เครือข่ายพุทธิกา มีนโยบายสร้างความเข้าใจกับความตายในมิติใหม่ เพื่อเรียนรู้และพัฒนาสังคมอย่างบูรณาการ ทั้งนี้ การถ่ายทอดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความตายในมิติสังคม วัฒนธรรมและลักษณะการดำเนินงานที่พยายามเชื่อมโยงทุกภาคส่วนของสังคมเข้าไว้ด้วยกันยังไม่ได้รับการเผยแพร่เท่าที่ควร การศึกษาครั้งนี้จะเปิดมุมมองการสื่อสารความหมายเรื่องความตายที่มากกว่ามิติด้านการแพทย์และศาสนา ด้วยการหันกลับมาใช้ต้นทุนทางสังคมให้เกิดประโยชน์ ต่อยอดระบบการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน และปรับปรุงทำให้การให้บริการด้านการแพทย์และสังคมโดยรวมให้เคารพในความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

มีวัตถุประสงค์ 2 ส่วน 1) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองบรรณาธิการจดหมายข่าวอาทิตย์อัสดง โครงการเผชิญความตายอย่างสงบ เครือข่ายพุทธิกา มีขอบเขตการศึกษาการบริหารงานใน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ โดยผู้ศึกษาได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การจัดการกองบรรณาธิการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสื่อสิ่งพิมพ์ หลักการผลิตสื่อจดหมาย

ข่าว และการวิเคราะห์เนื้อหาเข้ามาใช้ศึกษาร่วมกัน 2) เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องความตายที่ปรากฏในบทความของจดหมายข่าวอาทิตรายส์ตงซึ่งตีพิมพ์ตั้งแต่ปีที่ 6 ฉบับที่ 22 เดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2557 ถึงปีที่ 8 ฉบับที่ 29 เดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2559 รวมทั้งสิ้น 8 ฉบับ โดยมุ่งวิเคราะห์ผู้เขียนประเภทเนื้อหา และประเด็นบทความ ในส่วนนี้ผู้ศึกษานำการวิเคราะห์เนื้อหามาใช้พิจารณาร่วมกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความตายและการสื่อสารความตาย เพื่อทำความเข้าใจการสื่อสารความตายที่ถูกนำเสนอในจดหมายข่าวอาทิตรายส์ตง

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การบริหารจัดการกองบรรณาธิการ หมายถึง การศึกษาการจัดการงานของกองสารานุกรมจดหมายข่าวอาทิตรายส์ตงซึ่งมีขอบเขตการศึกษาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณการเงิน

ผู้เขียน หมายถึง การจำแนกคุณลักษณะของผู้เขียนหรือผู้เรียบเรียงคอลัมน์ของจดหมายข่าวอาทิตรายส์ตง จำแนกได้ 5 ลักษณะ อันได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ บุคลากรทางการแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ ผู้มีประสบการณ์ใกล้ชิดความตาย กองสารานุกรม สมาชิกในเครือข่าย

ประเภทเนื้อหา หมายถึง ลักษณะของการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในจดหมายข่าวอาทิตรายส์ตง สามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์การใช้ได้ 6 ส่วน อันได้แก่ ข่าว บทความ (เพิ่มเติม) บทบรรณาธิการ จดหมายถึงบรรณาธิการ คอลัมน์ประจำ และโฆษณา

ประเด็นของบทความ หมายถึง เนื้อหาของบทความที่เป็นสาระหลักเกี่ยวกับความตาย ถูกพิจารณาโดยผู้วิจัย จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความตายและการสื่อสารความตาย สามารถแบ่งประเด็นบทความทั้งหมดออกเป็น 7 ประเด็น ได้แก่ การแพทย์และเทคโนโลยีสุขภาพ และการเยียวยา อำนาจ สิทธิและกฎหมาย แนวทางการดำเนินชีวิตและครอบครัว ศาสนา พิธีกรรมและจิตวิญญาณ ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ชุมชนและสังคม กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการตาย

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เลือกเก็บข้อมูลในรูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง ได้แก่ สาราณียกร สมาชิกกองสารณียกร นักเขียนประจำและอาสาสมัครซึ่งล้วนมีบทบาทในการถ่ายทอดเนื้อหาภายในจดหมายข่าวอาทิตย์อัสดง เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์เนื้อหาส่วนการสื่อสารความตายในบทความของจดหมายข่าวอาทิตย์อัสดง นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมไปถึงการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) จากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และตีความที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัยและอภิปราย

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการกองสารณียกรของจดหมายข่าวอาทิตย์อัสดง (กองบรรณาธิการ) มีนโยบายสื่อสารความหมายเรื่องความตายในแง่มุมใหม่ ผ่านการถ่ายทอดความรู้เรื่อง การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านจิตวิญญาณ (ปัญญา) รวมทั้งประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงาน เพื่อสร้างการยอมรับในสังคมและพัฒนางาน สุขภาพ พร้อมทั้งฟื้นฟูบทบาทของพุทธศาสนา มีโครงสร้างองค์กรและรูปแบบการบริหารในลักษณะ องค์กรแนวราบ การทำงานปลุกฝังแรงจูงใจด้วยความเป็นจิตอาสา ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัคร เน้นความสัมพันธ์แบบเครือข่าย กระจายอำนาจจากส่วนกลาง แม้อาจก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และฝ่าย ปฏิบัติงานทำงานได้สะดวกรวดเร็ว แต่ส่งผลให้หน่วยงานขาดการกำหนดขอบเขตผลการดำเนินงาน ทั้งนี้ สารณียกรรับผิดชอบหลักในงานของส่วนการผลิตเนื้อหาและการจัดพิมพ์ มีสมาชิกภายในกอง สารณียกร 4-5 คนหมุนเวียนทำงาน โดยดำเนินงานตามขั้นตอนการวางแผน จัดองค์การ อำนาจการ และควบคุมอย่างหลวมๆ ไม่ซับซ้อน ซึ่งเหมาะสมกับหน่วยงาน เช่น องค์กรไม่แสวงหากำไรที่ต้องการ ความยืดหยุ่น รูปเล่มกำหนดขนาด 21×14.8 เซนติเมตร มี 13-16 คอลัมน์ 64 หน้า ปกพิมพ์ด้วยกระดาษ อาร์ตมัน 80 แกรม ขนาด A5 พิมพ์ 2 สี แจกฟรีและจำหน่ายในราคา 150 บาท 4 ฉบับต่อปี มี กลุ่มเป้าหมาย คือ สมาชิกในภาคีเครือข่าย ตลอดจนกลุ่มผู้ดูแล ผู้ป่วยระยะสุดท้าย และบุคคลทั่วไป งบประมาณส่วนใหญ่มาจากการจัดกิจกรรมอบรมของโครงการฯ

สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องความตายที่ปรากฏในบทความของจดหมายข่าวอาทิตย์อัสดง ด้านผู้เขียน ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่นักเขียนเป็นเจ้าของพื้นที่ในโครงการเผชิญความตายอย่างสงบหรือ

เคยทำงานในเครือข่ายฯ มาก่อน กองสาราณียกรต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่ต้องการสื่อสารในแต่ละหัวข้อและเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายอย่างเป็นองค์รวม โดยไม่นับนักเขียนที่เป็นบุคลากรด้านสุขภาพ ด้านประเภทเนื้อหา พบว่า นำเสนอเนื้อหาส่วนคอแลมน์ประจำมากที่สุด รองลงมาเป็นโฆษณา อันดับ 3 เป็นเนื้อหาประเภทข่าว อันดับ 4 เป็นบทบรรณาธิการและจดหมายถึงบทบรรณาธิการในสัดส่วนที่เท่ากัน และอันดับสุดท้ายเป็นบทความ (เพิ่มเติม) ด้านประเด็นบทความ พบว่า แนวคิดหลัก 3 ประการ คือ หนึ่ง ไม่มุ่งเน้นการเตรียมตัวตายตามหลักศาสนาเพียงมิติเดียว แต่เสนอความตายอย่างเป็นองค์รวมทั้งเรื่องกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ เนื่องจากมีทัศนะว่าความตายเป็นส่วนประกอบของชีวิตในทุกมิติ สอง ให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายที่ทุกคนเข้าถึงได้ สาม เน้นส่งเสริมให้ผู้ป่วยและญาติ (ผู้อ่าน) สามารถพึ่งพาตนเองในเรื่องการจัดการการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย

ที่ผ่านมาความตายมักถูกกล่าวถึงเพียงด้านการรักษาทาง “ร่างกาย” มากกว่าการเยียวยาทาง “จิตวิญญาณ” อย่างบูรณาการไปพร้อมกัน การสื่อสารความตายจึงจำเป็นต้องศึกษาผ่านแนวความคิดของกระบวนการทางสังคมซึ่งความตายนั้นปรากฏเป็นส่วนหนึ่ง เพราะความคิดเกี่ยวกับความตาย ตัวตน ความมุ่งหวังในชีวิตของปัจเจกถูกประกอบสร้างมาจากประสบการณ์ในชีวิตและวิถีทางสังคมที่ปัจเจกดำรงอยู่ (Scheper-Hughes, 1992) ผู้ส่งสารต้องเพิ่มเติมความเข้าใจในมิติวัฒนธรรมและความเชื่อของสังคมผสมผสานทุกมิติในชีวิตของผู้รับสารเข้าด้วยกัน ซึ่งจะสัมพันธ์โดยตรงกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับความตาย เกิดเป็นการนิยามความหมายความตายในแง่มุมใหม่ เช่น นำเรียนรู้ เตรียมพร้อม เข้าถึงและเข้าใจได้ ควบคุมและต่อรองได้ ธรรมชาติ ปกติวิสัย ฯลฯ

จดหมายข่าวอาทิตย์อัสดงได้ใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสารหลายรูปแบบเพื่อรื้อถอนวัฒนธรรมการปฏิเสธความตาย เช่น การให้ผู้อ่านได้สัมผัสกับประสบการณ์ความตายอย่างตรงไปตรงมา (Direct Experience) ด้วยการนำเสนอประสบการณ์ช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิตภายใต้สถานการณ์จริงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เพียงมุมมองความเจ็บป่วยด้านร่างกายจากผู้ป่วย คำวินิจฉัยจากแพทย์ หรือวิถีปฏิบัติทางศาสนาจากพระภิกษุเท่านั้น แต่ความตายถูกบุคคลทั่วไปในหลายสถานะพูดถึง ผู้อ่านสามารถนำสารที่ได้มาผนวกรวมเข้ากับการใช้ชีวิตประจำวันของตนเอง ผ่านคอแลมน์ต่างๆ อย่างสัตวิโลกสอนธรรม ในประสบการณ์ สัมผัสกับการดูแลผู้ป่วย หรือความตายพูดได้ ดังบทความเรื่องทำบ้านให้นาตาย เป็นต้น หรือการลดทอนความซับซ้อน (Simplify) ของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ผ่านการเพิ่มเติมอารมณ์ความรู้สึก ความเป็นเพื่อนมนุษย์ การทำเนื้อหาให้อ่านง่ายเป็นหัวข้อย่อย การใช้บทสนทนาเพื่อให้อ่านในทุกระดับ เข้าถึงความตายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น หรือการสร้างเครือข่ายชุมชน (Community) ผ่านการ

แลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างหลากหลาย ในประเด็นความตายและการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ตามลักษณะการดำเนินงานขององค์กรเครือข่าย เช่นกิจกรรม Happy Death Day หรืออาสาสมัครข้างเตียง เป็นต้น นอกจากนี้ จดหมายข่าวอาทิത്യอัสดงยังใช้ทุนทางสังคมอย่างศาสนามาใช้เป็นภาพตัวแทน (Representation) การอธิบายความหมายของความตายจากการผสมและจับคู่ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดต่างๆ เพื่อก่อรูปความเข้าใจในระบบความคิดของปัจเจก และการเลือกสรร (Assortment) คุณสมบัติของผู้สื่อสารความหมายความตาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารความตายกับผู้รับสาร ให้นำมาปรับเปลี่ยนและร้อยถวนวัฒนธรรมการปฏิเสธความตายในสังคม โดยเริ่มจากการลองทบทวนความกลัวภายในใจของตนเองก่อน แล้วค่อยแปลงมาเป็นการทำความรู้จักกับความตายให้มากขึ้นต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

กล่าวโดยสรุป “อาทิത്യอัสดง” เป็นสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจประเภทจดหมายข่าวของเครือข่ายพุทธิกาที่ต้องการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างบูรณาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ (ปัญญา) เอื้อให้ปัจเจกชนค้นหาความต้องการของตนเองและแนะแนวทางการบริหารจัดการกับชีวิตในปัจจุบันด้วยการเลือกออกแบบความตายในแบบฉบับของตัวเอง สะท้อนผ่านการบอกเล่าคุณค่าการพลิกฟื้นอำนาจต่อรองความหมายของพลังจากภาคประชาสังคม ผ่านการทำความเข้าใจอารมณ์ ความละเอียดอ่อนของความเป็นมนุษย์ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และแรงปรารถนาสูงสุดของผู้คนในยุคสมัยปัจจุบันด้วยการปรับเปลี่ยนระบบความคิดที่คนในสังคมเคยมีต่อความตายด้วยการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ ในความหมายนี้ “ความเป็น” กับ “ความตาย” จึงเป็นเสมือนสองด้านของเหรียญเดียวกัน ไม่ได้สามารถแยกออกจากกันได้ดังเช่นที่การแพทย์แบบสมัยใหม่ได้กำหนดนิยามความหมายไว้

ผู้ศึกษาแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งนี้ เสนอว่า ควรมีการจัดโครงสร้างองค์การ ตำแหน่งหน้าที่ และขอบเขตความรับผิดชอบให้ชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่ แต่คงความยืดหยุ่นเพื่อสอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กรฯ แบบเครือข่ายที่เน้นอิสระและเท่าเทียม ควรมีการประเมินกลไกการตรวจสอบและการควบคุมการปฏิบัติงาน เพื่อทบทวนความคุ้มค่าของการดำเนินงาน และประโยชน์ที่สังคมได้รับจะเป็นปัจจัยกระตุ้น ช่วยให้การดำเนินงานขององค์การเข้าใกล้ความสำเร็จยิ่งขึ้น ควรมีการริเริ่มพูดคุยสื่อสารในประเด็นความตายมากขึ้นในสังคม เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า ความตายไม่ได้มีความหมายเพียงความตาย ณ จุดสุดท้ายของชีวิตส่วนบุคคลเท่านั้น แต่การให้ความหมายต่อความตายมีผลกระทบกับคุณภาพชีวิตและแนวทางการดำเนินชีวิตของทุกคน ควรจัดทำแผนการ

ประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนและต่อเนื่อง รวมทั้งเลือกใช้สื่อที่มีอยู่สื่อสารกับกลุ่มผู้อ่านเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ในวงกว้าง ให้ข้อมูลเรื่องก่อนการตาย ระหว่างการตาย การจัดการเยียวยาหลังการตาย และการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายควบคู่กันไป จะทำให้ความตายเป็นเรื่องใกล้ตัว น่าสนใจ ลดอคติในมุมมองของประชาชน และสุดท้าย หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาวะหรือคุณภาพชีวิตของประชาชนควรมีนโยบายเสริมพลังการแลกเปลี่ยนข้อมูลจากภาคประชาชนด้วยกันให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต เสนอว่า ควรมีการศึกษาการดำเนินงานเพื่อการสื่อสารเรื่องความตายในสื่ออื่นๆ ร่วมด้วย เพื่อนำมาเปรียบเทียบจึงจะได้ผลการศึกษาที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น รวมทั้งควรมีการศึกษาในส่วนผู้รับสารเพิ่มเติม และควรมีศึกษาแนวทางการบริหารฯ ขององค์กรไม่แสวงหากำไรองค์กรอื่นร่วมด้วย อาจได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์และนำมาซึ่งความรู้สำหรับแนวทางการบริหารจัดการองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์และคณะ. (2550). วัฒนธรรม ความตายกับวาระสุดท้ายของชีวิต : คู่มือ เรียนรู้
มิติสังคมของการดูแล ผู้ป่วยระยะสุดท้าย. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ.
Scheper-Hughes, N. Death without Weeping : The violence of everyday life in brazil.
Berkeley : University of California Press, 1992.